

LUNDS
UNIVERSITET

Universitetsstyrelsen

YTTRANDE

2019-05-24

Dnr V2019/501

1

Utbildningsdepartementet

Remissvar på betänkandet *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan*

Lunds universitet har av Utbildningsdepartementet (U2019/00304/UH) anmodats att inkomma med yttrande på Styr- och resursutredningens betänkande *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan* (SOU 2019:6). I det följande ger Lunds universitet sitt remissvar. Universitetets yttrande har behandlats och beslutats av universitetsstyrelsen den 18 juni 2019.

Kort sammanfattning

Lunds universitet inleder med att efterlysa ett par centrala och viktiga åtgärder som inte lyfts fram i utredningen: behovet av ökade resurser till grundutbildningen, ökad autonomi samt en hållbar finansiering av nationell forskningsinfrastruktur.

Lunds universitet är positiv till flertalet av utredningens förslag, vilket inkluderar:

- Förstärkning av vissa normer i högskolan.
- En samlad proposition och dialogbaserad styrning.
- Fyraåriga avtal som dock inte får leda till ökad politisk detaljstyrning.
- En samlad analysfunktion.
- Särskilt spår för vissa utbildningar som leder till legitimation.
- Omformuleringar av högskolelagen som rör samverkan.
- Ett samlat anslag.
- Ökade basanslag till forskningen och minskat beroende av externa bidrag.

Lunds universitet ställer sig avvisande till förslagen gällande resurstilldelningen till grundutbildningen, men efterlyser samtidigt förändringar av rådande resurstilldelningssystem. Lunds universitet avstyrker att medel flyttas från Vetenskapsrådet, men genomför regeringen en sådan flytt får det inte påverka rådets möjlighet att finansiera nationell forskningsinfrastruktur eller excellenssatsningar.

Övergripande synpunkter

Lunds universitet vill inledningsvis peka på behovet av att nuvarande styr- och resurstilldelningssystem reformeras. Den aktuella utredningen lyfter fram flera viktiga frågor och utmaningar samt föreslår flera bra lösningar, även om Lunds universitet inte stödjer samtliga förslag. Lunds universitet vill dock understryka att åtskilliga av de ställningstaganden, förslag och författningsändringar som utredningen lyfter fram är outvecklade, otydligt framskrivna samt saknar analys och konsekvensbeskrivning. Det blir därmed svårt för universitetet att ta ställning till några av förslagen.

Behovet av ökade resurser till grundutbildningen

Självfallet är valet av styrform viktigt, men den enskilt viktigaste faktorn som avgör om lärosäten framgångsrikt ska kunna utföra sitt uppdrag och möta samhällets förväntningar och behov är de ekonomiska förutsättningar som ges. Självklart är även styrform viktigt, men utan adekvat finansiering kommer de goda intentionerna att fallera. Universitetet vill framför allt lyfta fram den bristande finansieringen för den högre utbildningen. Den högre utbildningen som bedrivs vid landets lärosäten ska utveckla individer, ge landets arbetsgivare rätt kompetens, höja samhällets kompetens och konkurrera på en allt mer internationaliserad utbildnings- och arbetsmarknad. Att detta fungerar väl är helt avgörande för ett modernt kunskapsamhälle.

Här finns utredningens största brist. Denna brist kan till stor del förklaras av att utredningsdirektiv inte gett utredningen möjlighet att lämna förslag som är kostnadsdrivande. För regering och riksdag borde de viktigaste frågorna att få besvarade vara:

- Är den högre utbildningen finansierad på rätt nivå och svarar finansieringen upp mot arbetsgivares, samhällets och studenternas behov samt står sig väl i en internationell jämförelse?

Lunds universitet konstaterar bekymrat att dessa frågor inte adresseras eller besvaras i utredningen. Universitetet förutsätter att regeringen börjar med att söka svaren på dessa frågor innan ett reformarbete tar form.

Lunds universitet menar att kraven från statsmakten och det omgivande samhället under en längre tid har ökat vilket lett till fler och mer komplexa uppdrag för lärosätena, utan att grundersättningen har påverkats. I det långa loppet är det omöjligt att genom effektivitetsåtgärder upprätthålla samma utbildningskvalitet parallellt med att uppdragen blir flera och universiteteten ska hävda sig i konkurrensen på en global utbildningsmarknad. I praktiken leder detta till färre kontakttimmar mellan lärare och studenter, svårigheter att utveckla och använda digitaliseringens möjligheter, bristande förmåga att ta hand om nya studentgrupper, svårigheter att möta den ökade psykiska ohälsan och begränsningar i arbetet med att befrämja och använda den ökade internationaliseringen.

Universiteten och högskolorna har, som konstaterats ovan, inte fått ökade resurser för att kunna möta nya, fler och mer komplexa utmaningar och uppdrag inom utbildningen. Därutöver har lärosätena samtidigt varit utsatta för en årlig besparing genom det s.k. produktivitetsavdraget. Utbildningsverksamheten inom yrkeshögskolan, som finansieras under anslaget Statligt stöd till vuxenutbildning, räknas om med ett specialindex, det s.k. Skolindex, där produktivitetsavdraget inte tillämpas. I genomsnitt har Skolindex legat 0,9 procentenheter högre än den årliga pris- och löneuppräknings som tillämpas för universitet och högskolor. Regeringen behöver utarbeta förslag som leder till att universitet och högskolor får samma undantag som Skolindex.

Ökad autonomi inklusive makten över lokaler

Lunds universitet fortsätter att efterlysa ökad handlingsfrihet samt en tillitsbaserad styrning och stämmer därmed in i flera av utredningens grundtankar och förslag. En ökad handlingsfrihet kan åstadkomma högre kvalitet i verksamheten och inte minst främja samverkan och konkurrenskraft i vår allt mer globaliserade och föränderliga värld. En funktionell autonomi är även en förutsättning för att lärosätena ska kunna vara granskande och kritiska röster utan risk för följdverkningar och repressalier.

Ett konkret sätt att öka lärosätenas autonomi är att möjliggöra för lärosätena att själva kunna råda över sina lokaler. Regeringen behöver möjliggöra för Lunds universitet att kunna ta emot fastigheter genom gåva eller testamente. Rätten att själva kunna avgöra längden på hyresavtal bör ligga hos universitetet. En helt central fråga är universitetens och högskolornas förhållande till Akademiska Hus. Regeringen behöver snarast utreda Akademiska Hus roll, uppdrag och avkastningskrav. En sådan utredning bör få i uppdrag att lämna förslag som kan leda till att avkastningen sänks eller bidrar till att förstärka lärosätenas basanslag till forskning.

Att kunna skriva avtal, äga lokaler och aktivt kunna delta och driva samverkan kräver betydande avsteg från rådande regelverk för statliga myndigheter. Nuvarande system som kräver att samtliga statliga lärosäten ska definiera och ange vilka medlemskap som kräver särskilt bemyndigande från riksdagen är ett tydligt exempel på hur styrning och generella regelverk för statliga förvaltningsmyndigheter kan vara hämmande och kontraproduktiva för universitet och högskolor.

En hållbar finansieringsmodell för nationell forskningsinfrastruktur

Långsiktig och hållbar finansiering av forskningsinfrastruktur är av stor vikt såväl för enskilda lärosäten som för Sverige som forskningsnation. Gemensamma finansieringsmodeller och delat ansvar för tyngre forskningsinfrastruktur mellan lärosäten, råd, externa finansiärer och regering är nödvändigt för att skapa förutsättningar för att landets lärosäten ska kunna bygga upp anläggningar såväl som delta i internationella samarbeten på toppnivå.

Regeringen har det övergripande ansvaret att tillse att forskningsinfrastruktur av nationellt värde kan garanteras en långsiktig och hållbar finansiering. De nationella forskningsinfrastrukturerna behöver längre planeringshorisonter än fyra år och regeringen behöver ta ett helhetsansvar och garantera att anläggningarna klarar av att planera för projektering och igångsättning av ny verksamhet samt drift under en längre tidsperiod.

MAX IV är Sveriges största satsning på forskningsinfrastruktur och ett flaggskepp inom svensk forskning. MAX IV är ett konkret exempel på en nationell

forskningsanläggning där regeringen behöver skapa en ekonomisk modell som möjliggör en långsiktigt hållbar finansiering. Sveriges forskningslandskap kommer att förändras som en följd av de stora forskningsanläggningarna MAX IV och ESS. Mellan och omkring dessa två forskningsanläggningar byggs nu ett helt nytt område upp - Science Village Scandinavia. Lunds universitet vill tydligt understryka behovet av långsiktiga och tillräckliga förutsättningar och utvecklingsmöjligheter för MAX IV så att anläggningen kan användas så optimalt och effektivt som möjligt.

Ställningstaganden gällande utredningens olika förslag

I det följande lämnar Lunds universitet sina synpunkter utifrån utredningens förslagsordning. Vissa av utredningens förslag går dock in i varandra. För att möjliggöra ett sammanhängande resonemang är universitetets svar och ställningstaganden på vissa ställen samlade under en punkt, men kan då beröra flera förslag samtidigt.

Kapitel 4 Principer för ändamålsenlig styrning

4.6 Förstärkning av vissa normer i högskolan.

Utredningen föreslår att regeringen tar initiativ till att förstärka vissa normer för att i lagen markera: att lärosäten och staten ska främja och värna akademisk frihet, lärosätenas och den enskilda lärarens frihet i utbildningens utformning, lärares och forskares möjlighet till deltagande i beslut och beredning av frågor som rör forskning och utbildning samt att det normalt ska ingå både utbildning och forskning i tillsvidareanställda vetenskapligt kompetenta lärares arbetsuppgifter. Lunds universitet ställer sig principiellt bakom förslagen om förstärkning av dessa normer i högskolan även om det är svårt att ta ställning till förslag utan att se de faktiska författningsändringarna. Lunds universitet menar därför att dessa lagändringar inte bör genomföras förrän lärosätena har haft möjlighet att ta ställning till och kommentera de eventuella lagändringar regeringen kan komma att föreslå riksdagen.

Även om Lunds universitet ställer sig bakom förslagen vill universitetet samtidigt lyfta fram det motsägelsefulla i utredningens förslag. Att öka lärosätenas autonomi och ansvarstagande ser universitetet som en grundläggande och viktig åtgärd. Att då samtidigt lagstifta om hur tillsvidareanställdas lärares och forskares arbetsuppgifter ska se ut är inte en ökning av autonomi. Universitetet delar dock utredningens bedömning att både utbildning och forskning bör ingå i en vetenskapligt kompetent lärares arbetsuppgifter, men att verkligheten ibland gör detta svårt. Inom åtskilliga områden bedrivs forskning i så pass stor omfattning, i relation till utbildningsvolymen, att denna princip blir svår att uppnå. Om denna lagändring genomförs behöver den ha ett mått av flexibilitet, både mellan individer och över tid.

Kapitel 5 En långsiktig, sammanhållen och dialogbaserad styrning

5.1.1 En samlad högskoleproposition en gång per mandatperiod

Lunds universitet tillstyrker förslaget. En samlad proposition vart fjärde år kan leda till ökad förutsägbarhet, stabilitet och långsiktighet samt skapa synergieffekter. Samtidigt finns det en risk med att en proposition som innefattar mycket antingen blir svår att greppa eller allt för övergripande. En samlad proposition, som visar på de mer långsiktiga målen och genomför större satsningar och förändringar, bör därför inte utesluta mer specifika särpropositioner som kompletterar och fördjupar den samlade högskolepropositionen.

5.1.4 UKÄ ges i uppdrag att lämna underlag inför den samlade propositionen

Lunds universitet tillstyrker förslaget. Det behöver dock skapas en tydlighet kring vad detta innebär i praktiken för UKÄ. Även lärosätena bör ges möjlighet att lämna underlag till högskolepropositionen. Inför dessa propositioner är det även viktigt att det finns en utvecklad, sammanhållen och strukturerad dialog med lärosätena inför särskilda satsningar. Önskar regeringen t.ex. att satsa på vårdutbildningar och miljöforskning eller göra särskilda excellenssatsningar inom forskning behöver dessa diskuteras och förankras kollektivt med sektorn såväl som med berörda lärosäten.

5.2.3 Regeringens styrning bör ha ett dialogbaserat och fyraårigt perspektiv avseende mål, dimensionering, uppdrag och resurstilldelning. Förslag om fyraåriga överenskommelser där mål och uppföljningskriterier formuleras. Förslag att det gemensamma regleringsbrevet tas bort och ersätts av skrivningar i förordning eller överenskommelserna.

Lunds universitet tillstyrker förslaget och intentionen med ökad dialogbaserad och långsiktig styrning. Ett fyraårigt perspektiv är dock en kort tid för verksamhet som högre utbildning och forskning. Den samlade högskolepropositionen och de fyraåriga avtalen behöver därför ha en betydligt längre målbild som fundament och utgångspunkt.

Lunds universitet tillstyrker, med vissa reservationer, förslaget om fyraåriga överenskommelser. Universitetets utgångspunkt är att lärosätenas autonomi bör öka och att styrningen ska bygga på tillit. De fyraåriga avtalen får inte leda till ökad politisk detaljstyrning eller bli bärare av politiska signaler utöver vad som angivits i högskolepropositionen. De fyraåriga avtalen ska ha som mål att ge stabila och mer långsiktiga planeringsförutsättningar. Dessa avtal ska därmed vara centrerade kring att operationalisera och följa upp den samlade högskolepropositionen. Regeringens eventuella behov av att styra därutöver bör ske genom de årliga regleringsbrev till varje enskilt lärosäte.

Lunds universitet tillstyrker förslaget att det för alla universitet och högskolor gemensamma regleringsbrevet ersätts med förordning eller mer lärosätesspecifik reglering. Flera av dessa regleringar och undantag är viktiga, centrala och styrande för lärosätenas verksamhet. Universitetet vill därmed understryka vikten av att dessa förändringar presenteras och förankras med universitet och högskolor innan de förverkligas.

5.4.2 En samlad funktion med uppdrag att analysera högskolepolitiken med placering vid UKÄ.

Lunds universitet tillstyrker, med vissa reservationer, förslaget om att skapa en samlad analysfunktion. En samlad analysfunktion behöver ha kompetens som kan ge tydligt och välförankrat bakgrundsmaterial till både högskolepropositionerna och de återkommande dialogerna mellan departement och lärosäte. En viktig funktion blir att inhämta och sammanställa information och underlag som på olika sätt redan finns så att den kompetens som är upparbetad inom redan existerande miljöer tillvaratas och förädlas. En samlad analysfunktion får inte leda till ökad administration för lärosätena utan bör tvärtom minska den allt större återrapporeringensbördan.

Ska denna funktion få legitimitet i högskolesektorn är det grundläggande att den är oberoende, att lärosätena har ett naturligt och fullgott inflytande och att funktionen

inte blir en förlängning av regeringens styrning och kontroll. Om en sådan funktion skapas är det även viktigt att studenterna ingår och får inflytande. Ska funktionen placeras i anslutning till UKÄ är det viktigt att gränsdragningen blir tydlig, då analysfunktionens uppgift och UKÄ:s uppdrag riskerar att krocka. Högskolesektorn bör få möjlighet att ta ställning till hur en sådan analysfunktion kan se ut innan regeringen fattar ett eventuellt inrättandebeslut.

Kapitel 6 Utbildning och forskning

6.1 Lärosätena bör aktivt arbeta för att främja en akademisk kultur som värderar utbildning och forskning lika högt

Lunds universitet instämmer i utredningens bedömning. Universitetet vill samtidigt peka på att denna kulturfråga även behöver vara en utgångspunkt för regeringen så att regeringens samtliga departement och övriga myndigheter inom sektorn har samma målbild.

6.2.1 Regeringen skriver in i författningen att utbildningsutbudet ska utformas med hänsyn till kunskapsutvecklingen och svara mot studenternas efterfrågan och arbetslivets och samhällets behov

Lunds universitet tillstyrker förslaget. Universitetet vill understryka vikten av att arbetslivet och samhällets långsiktiga behov får styra utbildningsutbudet.

6.2.2 Regeringen styr utbildningsutbudet genom att utbildningsuppdrag ges i form av fyraåriga uppdrag om antal helårsstudenter och att utbildningsuppdraget innehåller mål för antal examina inom vissa utbildningar

Lunds universitet tillstyrker förslaget om att ha ett särskilt spår för vissa utbildningar som leder till legitimation. Rätt utformad kan en sådan modell leda till en bättre anpassning till de särskilda problem som finns för de utbildningar som är kopplade till s.k. bristyrken. Flera av dessa utbildningars grundproblem ligger dock utanför lärosätenas domän. Då utredningens förslag är relativt kortfattat och övergripande menar universitetet att regeringen behöver presentera en tydligare beskrivning, och ge lärosätena möjlighet att respondera, innan denna utbildningsmodell eventuellt förverkligas.

Lunds universitet avvisar förslaget att ge lärosätena ett fyraårigt uppdrag där antalet helårsstudenter fastslås. Skälen till detta är kopplat till att universitetet avvisar förslagen i avsnitten 9.3.1 och 9.3.2.

6.2.3 UKÄ ges i uppdrag att lämna förslag för att möjliggöra gemensamma examenstillstånd som bygger på överenskommelser mellan lärosäten

Lunds universitet tillstyrker förslaget. Universitetet delar utredningens resonemang om behovet av ökad samverkan mellan lärosäten och att gemensamma utbildningar och examen ska bli möjliga. Hög kvalitet måste vara i centrum även för denna typ av utbildning och respektive lärosätes kvalitetssäkringssystem behöver därmed även kunna fånga dessa utbildningar.

6.3.1 Regeringen tar initiativ till att återreglera i högskolelagen lärosätenas ansvar för fort- och vidareutbildning

Lunds universitet tillstyrker förslaget. Frågan om kompetensutveckling och livslångt lärande är viktig för samhället och lärosätena, men är samtidigt ett komplext och mångbottnat område. Att göra vissa justeringar i högskolelagen löser inte problemen. Regeringen behöver tydliggöra och definiera vad som är lärosätenas uppdrag och vad som är andra utbildningsanordnares och myndigheters ansvar. För

att lärosäten ska kunna utveckla fort- och vidareutbildningar krävs framför allt rimliga ekonomiska förutsättningar för grundutbildningen. Lunds universitet ser en betydande utvecklingspotential i att bygga upp och bedriva uppdragsutbildningar, men menar att förordningen som styr uppdragsutbildning behöver ses över och moderniseras.

6.3.2 Prestationer ges mindre betydelse i resursfördelningen för utbildningen

Lunds universitet tillstyrker förslaget, men konstaterar samtidigt att utredningen inte gör någon egentlig konsekvensanalys av förslaget. Universitetet menar att prestation och genomströmning är viktiga faktorer som behöver följas upp. Då minskat fokus på prestationer inte får leda till sänkta krav och lägre kvalitet kan prestationer bli en faktor i kvalitetssäkringssystemet för grundutbildningen.

6.4.2 Dimensionering av utbildning på forskarnivå.

Lunds universitet delar utredningens bedömning att lärosätena har ansvaret att bedöma omfattning och inriktning av forskarutbildningen samt att ett samlat anslag kan ge en ökad flexibilitet. Universitetet vill samtidigt understryka att utredningen i alltför liten omfattning lyft in och problematiserat forskarutbildningen i förhållande till de olika förslagen. Universitetet menar därmed att forskarutbildningens villkor, förutsättningar och framtid närmare behöver belysas.

6.5 Lärosätenas arbete med breddad rekrytering följs upp genom dialogbaserad styrning och i överenskommelserna

Lunds universitet delar utredningens bedömning.

6.6.1 och 6.6.3 Ökad andel basanslag med ett nationellt mål om att hälften av finansieringen ska utgöras av statsanslag och lärosätenas insatser bör följas upp i överenskommelserna

Lunds universitet tillstyrker grundtanken i förslaget om ökad andel basanslag till forskning, men avstyrker det specifika målet att 50 procent ska utgöras av direkta statsanslag. Det senaste decenniet har tillväxten av den externa finansieringen av forskningen ökat. Den har nått sådan proportion att det skadar universitetets möjligheter att göra egna strategiska val, bedriva grundforskning samt skapa attraktiva karriärvägar för yngre forskare. Sverige tappar nu i konkurrenskraft inom forskningen i förhållande till många andra jämförbara länder. Universitetet understödjer därmed utredningens bedömning att basfinansieringen behöver öka. Universitetet ser dock ingen poäng med att just 50 procent skulle vara en styrande brytpunkt.

6.6.5 En översyn av den statliga externa finansieringen av forskning bör genomföras.

Lunds universitet tillstyrker förslaget. En utredning kan bidra med underlag för att utveckla samspelet och samarbetet mellan olika finansiärer. Målet bör vara att tillse att fragmentiseringen minskar, att de statliga forskningsfinansiärerna drar åt liknande håll och att de stimulerar Sveriges internationella konkurrenskraft. Ska Sverige kunna fortsätta hävda sig i den internationella konkurrensen samt ha kompetens att ta hem och omsätta rön från den internationella forskningsfronten krävs betydande och samordnade satsningar.

Kapitel 7 Samverkan och samhällspåverkan

7.2 Omformulering av högskolelagen som rör samverkan

Lunds universitet tillstyrker förslaget och tycker det är bra att samverkansbegreppet blir vidare och mer omfattande. Universitetet ställer sig även positivt till att samverkan blir en del av kvalitetssäkringssystemet.

7.4 Bedömning och uppföljning av samverkan sker primärt genom kvalitetssäkringssystemet för utbildning och forskning och regeringen kan ge UKÄ uppdrag om tematiska utvärderingar

Lunds universitet tillstyrker förslaget. De tematiska utvärderingarna av samverkan bör ta sin utgångspunkt i hur väl samverkan är kopplad till och driver kvaliteten inom utbildning och forskning samt visa på de faktiska effekterna av samverkan.

7.5 Styrning och uppföljning av prioriterade samverkansaspekter kan ske inom ramen för överenskommelserna

Lunds universitet tillstyrker förslaget, med viss reservation. I de fall då prioriterade samverkansaspekter lyfts fram i den samlade högskolepropositionen kan de ingå i överenskommelserna. Därutöver bör överenskommelserna användas sparsamt.

7.6 Större samverkanssatsningar ska utlysas och beredas transparent och att dessa medel efter en tid bör övergå till ordinarie anslag och samverkan bör inte utgöra en fördelningsnyckel för anslag

Lunds universitet tillstyrker förslaget. Innan nya samverkanssatsningar genomförs behöver dock tidigare satsningar granskas och utvärderas.

7.8 Högskolans roll i det nationella innovationssystemet belyses i en särskild utredning

Lunds universitet tillstyrker förslaget. Olika aspekter av innovationssystemet har tidigare varit föremål för olika utredningar vilka lett till relativt lite förändringar. En ny utredning behöver få direktiv som är väl förankrade inom sektorn och ges rimliga förutsättningar.

Kapitel 8 Jämställdhet

8.3 Regeringen bör fortsatt ha jämställdhetsintegrering som huvudstrategi för att öka jämställdheten, jämställdhet bör finnas med som bedömningsområde i kvalitetssäkringssystemen, lärosätesspecifika mål kan finnas med i överenskommelserna samt att utvärderingar och indikatorer bör utvecklas vidare. UKÄ får ett tydligare ansvar för utvärdering och uppföljning och nuvarande form med mål för andelen kvinnor som nyrekryteras som professorer upphör.

Lunds universitet tillstyrker förslagen, med viss reservation. Utredningen har inte gjort någon konsekvensanalys av vad som händer om gällande mål för andelen nyrekryterade kvinnliga professorer tas bort. Detta bör göras. Samtidigt ligger borttagandet av detta mål väl i linje med större autonomi och ökad tilltro.

Kapitel 9 Resurstilldelning

9.2.1 Utbildning och forskning ses som en samlad verksamhetsgren där all verksamhet ingår med en utbildnings- och en forskningsram och därutöver kan det ingå särskilda medel till utpekade ändamål

Lunds universitet tillstyrker förslaget. Utifrån grundsynen att lärosätena bör få ökad autonomi och en styrning som bygger på tillit är förslaget om en samlad verksamhetsgren logisk och följdriktig. Det vattentäta skottet mellan anslagen

motsvarar inte hur verksamheten bedrivs i praktiken. Uppdelningen försvårar inte minst arbetet med att i ökad utsträckning sammanlänka forskningen och utbildningen samt uppgiften att samverka. Ett samlat anslag minskar konstlade administrativa lösningar, ökar professorers möjlighet att delta i grundutbildningen, ger bättre förutsättningar att skapa samlade kunskapsmiljöer samt underlättar för strategiska satsningar.

Samtidigt vill universitetet understryka att ett sammanhållet anslag aldrig får leda till att medel till forskning används för att kompensera för en låg finansiering av utbildningsuppdraget, eller vice versa. De utbildnings- och forskningsramar som utredningen föreslår ska finnas måste få rimliga ekonomiska förutsättningar för att kunna bedriva sin verksamhet med god och internationellt konkurrenskraftig kvalitet. Det bör även vara möjligt att på nationell, såväl som på lärosätetsnivå, kunna följa hur medel till utbildnings- och forskningsramarna förflyttas inom det samlade anslaget.

9.3.1 och 9.3.2 Halva utbildningsramen är en bas som inte varierar och andra halvan av utbildningsramen görs rörlig och endast baseras på helårsstudenter. Varje lärosäte får ett mål för antalet helårsstudenter. Eventuell reducering sker genom avräkning mot genomsnittsprislapp och att möjlighet att spara prestationer och anslag fortsätter gälla som tidigare.

Lunds universitet avstyrker förslagen och konstaterar att det har varit svårt att ta ställning till förslagen då de varit allt för abstrakta och att konsekvenserna inte varit beskrivna och möjliga att bedöma. Universitetet är kritiskt till förslaget att hälften av utbildningsramen ska utgöra en bas. Universitetet menar att ett tilldelningssystem bör vara så enkelt som möjligt och att en bas inte skulle leda till ökad benägenhet att genomföra önskade utbildningar som har svagt söktryck och/eller dålig genomströmning. En bas skulle även riskera att leda till ökad administration.

Lunds universitet avstyrker att varje lärosäte skulle få ett definierat utbildningsuppdrag och förordar att nuvarande takbeloppssystem behålls. En reducering genom avräkning mot en genomsnittlig ersättning per helårsstudent skulle riskera att leda till inlåsnings effekter samt att billigare utbildningar riskerar att premieras och dyrare utbildningar skulle bli mycket svåra att bygga upp.

Lunds universitet ställningstagande ovan innebär ett avstyrkande av att ta bort det nationella prislappssystemet. Någon form av prislappssystem behövs för lärosätena i deras egna interna resurstilldelnings- och uppföljningssystem. Någon form av prislappslogik behöver även finnas vid förhandlingar med regeringen vid tilldelning av nya platser. I ett likriktat högskolesystem som Sveriges, där nästan alla lärosäten är statliga myndigheter och ska uppfylla samma lag och examensmål, behövs någon form av nationellt jämförbart system. Ett system utan gemensamma riktmärken riskerar att hämma studenters rörlighet. Det riskerar även att skapa ytterligare spänningar och problem för lärosäten med flera fakulteter kontra enfakultetslärosäten.

Att Lunds universitet avstyrker förslagen innebär inte att universitetet tycker att rådande system är bra. Lunds universitet efterlyser ett förändrat resurstilldelningssystem för grundutbildningen som ger goda förutsättningar att bedriva högkvalitativ utbildning, som utgår från en tillitsbaserad styrning och som har som övergripande mål att öka lärosätenas autonomi. Universitetet vill understryka att rådande prislappssystem inte är funktionellt och speglar inte

utbildningarnas faktiska kostnader och förutsättningar. Den viktigaste åtgärden är att höja ersättningen till samtliga utbildningar och inte minst åtgärda den låga HSTJ-prislisten. Därefter behöver regeringen mer noggrant utreda frågan och komma med mer precisa förslag och tydliggjorda konsekvenser som lärosätena har möjlighet att ta välgrundad ställning till.

9.4.1 En utökning av utbildningsuppdraget leder till en ökning av forskningsramen.
Lunds universitet tillstyrker förslaget, men med reservation. Universitetet anser att det inte bör finnas en automatisk och schablonmässig ökning av forskningsramen kopplat till ett utökad utbildningsuppdrag. En koppling bör finnas men hur den ska se ut bör bedömas från fall till fall.

9.4.2 En ökad andel direkta anslag till forskningen kan finansieras genom omfördelning från statliga forskningsfinansierare. Dessa medel bör fördelas utifrån historisk tilldelning från berörd finansierare

Lunds universitet menar att andelen basanslag till forskning behöver öka och att svenska universitet generellt sett är alltför beroende av externa bidrag. Regeringen bör utreda hur sektorsspecifika forskningsmedel kan användas för att öka universitetens basanslag.

Lunds universitet avstyrker att medel flyttas från Vetenskapsrådet utifrån utredningens förslag. Genomför regeringen en flytt av Vetenskapsrådets medel, enligt utredningens modell, får detta inte påverka rådets möjlighet att finansiera nationell forskningsinfrastruktur eller excellenssatsningar som förbättrar de svenska lärosätenas internationella konkurrenskraft.

9.4.3 Övrig ökning av anslag fördelas som strategiska satsningar i proportion eller med en eller flera kvalitetsindikatorer. Ska indikatorer användas ska de tas fram av expertmyndigheter i samverkan med lärosäten

Lunds universitet tillstyrker i huvudsak förslaget. Resursökningar bör som huvudprincip fördelas direkt till forskningsramen. Ska regeringen göra strategiska satsningar liknande de strategiska forskningsområdena (SFO) behöver dessa tas fram öppet och bedömas av sakkunniga. Det måste även från början tydligt klargöras vad som händer efter eventuella granskningar och hur satsningen ska avslutas och medlen fördelas.

9.5 Inom ramen för det samlade anslaget bör även särskilda medel fortsättningsvis ingå och medel från 2:65 överförs till respektive lärosätes samlade anslag

Lunds universitet tillstyrker förslaget.

9.7 Förslag att riktade satsningar inom utbildningsområdet bör fördelas genom utlysning och att UHR är förstahandsalternativet för att administrera dessa

Lunds universitet tillstyrker förslaget.

Kapitel 10 Det ekonomiska regelverket

10.5 Långsiktig styrning som idag ingår i regleringsbrevet regleras i förordning

Lunds universitet tillstyrker förslaget.

10.6 Regeringen bör se över återstående frågor om lättnader i det ekonomiadministrativa regelverket

Lunds universitet tillstyrker förslaget. Universitetet ser det som välbehövligt att se över det ekonomiadministrativa regelverket. Utredningen hastar snabbt förbi detta

viktiga och komplexa område och lämnar inga konkreta förslag att ta ställning till. Detta finner universitetet beklagligt och efterlyser en bättre genomlysning och presentation av både problem och möjliga lösningar. Framför allt behöver regeringen förbättra lärosätenas möjlighet att skriva avtal och ingå i samarbetsprojekt. Se även Övergripande synpunkter.

Torbjörn von Schantz
Rektor,
på universitetsstyrelsens vägnar

Tim Ekberg
Planeringschef